

BARNAFRID
Institutionen för biomedicinska och kliniska
vetenskaper, BKV
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Remiss: Ju2020/03640

Remissvar

Ett särskilt hedersbrott (Ju2020/03640)

Barnafrid, nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, har beretts möjligheten att inkomma med ett remissvar på betänkandet av Hedersbrottsutredningen.

Sammanfattning av synpunkter

Under de senaste decennierna har hedersrelaterat våld och förtryck uppmärksammas alltmer och bara under de senaste åren har ett antal lagskäpningar beslutats med syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Barnafrid menar, precis som utredningen fastslår, att samhället måste reagera kraftfullt mot alla former av hedersförtryck, såväl straffrättsligt som på andra områden.

Barnafrid välkomnar utredningens förslag och bedömningar, och tillstyrker stora delar av de förslag som betänkandet lägger fram.

Vi vill dock lyfta att det är viktigt att lagstiftningen speglar det faktum att hedersrelaterat våld och förtryck sker i en stark kollektivistisk kontext och att det inte är ovanligt att flera gärningspersoner är delaktiga i ett hedersrelaterat brott. Vidare ser vi ett behov av att brottets preskriptionstid ska börja gälla från det att den unga fyllt 18 år. Barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck står under en hård press från hela eller delar av sina familjer, och saknar ofta helt skyddsnät. Det behöver därför finnas möjlighet att lagföra brotten efter det att den unge blivit myndig och har större möjligheter att fatta egna beslut om sin livssituation.

8.3 Ett särskilt hedersbrott införs

Barnafrid delar betänkandets bedömning att ett särskilt hedersbrott införs, dock med viss reservation kring resonemanget avseende medverkan till brott.

Barnafrid håller med om att det finns ett behov av att markera ytterligare i straffsystemet att hedersrelaterat våld och förtryck är oacceptabelt och att det

därför bör införas en särskild brottstyp som tar sikte på hedersrelaterade gärningar. Brottet grov fridskränkning i 4 kap 4a § Brottsbalken innefattar enbart brott begångna av närstående. Vid hedersrelaterad brottslighet kan en hel familj, släkt eller grupp stå bakom handlingarna. Den som utför den enskilda brottsliga handlingen behöver dock inte vara från den närmsta familjen och täcks därför inte in i rådande bestämmelser vilket gör att det nya lagförslaget är en viktig del i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är viktigt att synliggöra att även denna brottslighet kan vara en del i en upprepad kränkning av den utsattes integritet och varit ägnad att allvarligt skada hans eller hennes självkänsla.

Barnafrid vill lyfta att det inte är ovanligt att hedersrelaterat våld och förtryck sker med flera gärningspersoner som utsätter brottsoffret för systematisk kränkning och våld, men genom separata handlingar. Själva definitionen och säregenskapen av brottet är just det kollektiva ansvaret. Barnafrid ser det som nödvändigt, för att kunna ta ett krafttag mot brottsligheten, att kunna döma gärningspersoner för det föreslagna hedersbrottet om gärningarna har skett i någon form av överenskommelse av systematiskt förtryck, trots att de brottsliga handlingarna har varit separata handlingar.

Vidare delar vi uppfattningen att brottet bör benämnas som hedersbrott och placeras som en ny självständig bestämmelse i 4 kap 4 b Brottsbalken. Vi delar uppfattningen om att förtals- och förolämpningsbrott täcks in av såväl bestämmelsen i nya hedersbrottet, som i övriga brott i 4 kap 4 § Brottsbalken. Barnafrid delar betänkandets uppfattning om att straffskalan för hedersbrottet bör sammanfalla med straffskalan för de så kallade fridsbrotten.

8.4 Behovet av ytterligare straffrättsliga lagändringar

Barnafrid delar betänkandets bedömning.

Vi vill dock ta upp vår oro över att befintliga lagar inte tillämpas i den mån de bör göra. I Barnafrids regeringsuppdrag #Enfrågaomheder har det framkommit att det finns en vanlig uppfattning att hedersrelaterade kränkningar i dagsläget inte anses vara en brottslig handling, varför inte en brottsutredning påbörjas. Betänkandet tar upp en rad olika exempel som kan ses som olaga tvång, exempelvis om en flicka/kvinna tvingas bära slöja. Barnafrid vill här lyfta behovet av att öka kunskapen hos samtliga yrkesverksamma som möter barn, men specifikt socialtjänsten, om befintlig lagstiftning med syfte att säkerställa att även denna typ av händelser polisanmäls och utreds.

8.5.1 Preskriptionstid

Barnafrid delar inte bedömningen att de allmänna reglerna om preskription bör gälla. Vi ser att det behövs en undantagsregel som innebär att brottets preskriptionstid börjar räknas från det att barnet fyller 18 år.

Hedersutsatta barn och unga lever i en situation där det inte är ovanligt att hela familjen och kollektivet står bakom brottsligheten. Barnet kan därför utsättas för en enorm press från sina anhöriga att inte anmäla brottet. Ett barn kan därför välja att inte anmäla brottsligheten förrän hen blir myndig och därmed inte står i samma beroendeställning till sin familj.

8.5.2 Brotts begångna utomlands

Barnafrid tillstyrker förslaget.

9.2 Straffskalor

Barnafrid delar betänkandets bedömning.

Vi vill här samtidigt lyfta behovet av att se över formuleringen i bestämmelsen om grov kvinnofridskränkning. Genom formuleringen att gärningen ska ha begåtts av en man mot en kvinna utgår vi från heteronormativa synsätt och traditionella könsroller. Därmed osynliggörs homosexuella, bisexuella, transpersoner samt icke-binära människor.

9.3 Straffprocessuella frågor

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Vid brott inom relation är det inte ovanligt att målsäganden inte vill medverka till förundersökningen. För att de barn som har bevittnat våldet ska få upprättelse och rätt till eventuell ersättning, är en förutsättning att brottet utreds och att gärningspersonen åtalas och döms. Barnafrid menar att möjligheterna till det förbättras i och med den föreslagna lagändringen. Vid ett införande av det så kallade barnfridsbrottet (SOU 2019:32) förstärks behovet ytterligare.

10.2 Utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning som en förstahandsåtgärd

Barnafrid tillstyrker förslaget.

10.3 Straffskalan för överträdelse av kontaktförbud

Barnafrid tillstyrker förslaget.

10.4 En utvidgad möjlighet att avlägsna en misstänkt gärningsperson från gemensam bostad

Barnafrid tillstyrker förslaget.

10.4.2 Väsentlighetskravet för meddelande av kontaktförbud avseende gemensam bostad

Barnafrid tillstyrker förslaget.

Lagen om gemensam bostad tillämpas vanligen vid våld i parrelationer. Genom betänkandets förslag får åklagare större möjlighet att besluta om kontaktförbud avseende gemensam bostad. Barnafrid konstaterar att förändringen kan innebära att barn i större utsträckning slipper att lämna sitt hem tillsammans med sin våldsutsatta mamma för boende på skyddat boende, som i sig kan vara en traumatisk upplevelse för barnet. I vissa fall, där riskerna är alldeles för stora, kommer denna möjlighet i praktiken vara omöjlig. I dessa fall krävs det att barnets behov av stöd och skydd i det skyddade boendet säkerställs. Barnafrid vill betona att förändringen i lagen inte kommer att begränsa arbetet med att förbättra livssituationen för barn på skyddade boenden.

10.5 Det geografiska området vid särskilt utvidgat kontaktförbud

Barnafrid delar bedömningen.

Andra synpunkter

Barnafrid menar, precis som utredningen fastslår, att samhället måste reagera kraftfullt mot alla former av hedersförtryck, såväl straffrättsligt som på andra områden. Lika viktigt som det är att ha stärkt lagstiftning, lika viktigt är det att de yrkesverksamma har god kunskap, rutiner och tillämpar de lagar som finns. I Barnafrids regeringsuppdrag att stärka Barnahusverksamheternas kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck kan vi konstatera att det fortfarande finns såväl bristande kunskap, som behov av upprättande av handlingsplaner och rutiner.

Det sker för närvarande en omfattande förändring i lagstiftningen kring Socialtjänstlagen. Det är av stor vikt att utredningarna av de nya lagförslagen har bäring på varandra.

För Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn
Linköping den 14 januari 2021

Sandra Skoog
Utredare

Laura Korhonen, prof.
Centrumchef Barnafrid